

VILNIAUS UNIVERSITETO CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMAS

Dėl 2022 m. sausio 27 d. /.../ fakulteto vyresniojo mokslo darbuotojo dr. S. M. skundo dėl 2022 m. sausio 17 d. /.../ fakulteto akademinės etikos komisijos sprendimo

Centrinė akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) gavo 2022 m. sausio 27 d. /.../ fakulteto vyresniojo mokslo darbuotojo dr. S. M. (toliau – Pareiškėjas) skundą, kuriame skundžiamas /.../ fakulteto akademinės etikos komisijos (toliau – Padalinio komisija) šių metų sausio 17 d. sprendimas Nr. (4.8 E) 110000-KT-4.

Padalinio komisija skundžiamą sprendimą priėmė išnagrinėjusi Vilniaus universiteto senato Mokslo komiteto kreipimasi dėl galimo akademinės etikos pažeidimo (plagijavimo) Pareiškėjo su bendraautoriais (galimas plagiatas fiksuotas tik Pareiškėjo rengtoje publikacijos dalyje) parengtoje publikacijoje „/.../“. Skundžiamas sprendimas priimtas remiantis ekspertų grupės, sudarytos Padalinio vadovo 2021 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. (1.1E) 110000-DV-28, išvadomis, kuriose konstatuotas plagijavimas „bent pagal tris požymius“. Padalinio komisija nusprendė, kad Pareiškėjas padarė šiurkštų akademinės etikos pažeidimą pagal Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso (toliau – Akademinės etikos kodeksas) 19 punkto, kuriame vardinami plagijavimo požymiai, 2 („*asmuo savo vardu pateikia darbą, kuriame naudoja kito asmens parengto darbo teiginius, nežymiai pakeisdamas žodžius ar sakinių struktūras, nenurodydamas šaltinio arba jį nurodydamas netiksliai*“), 3 („*asmuo pateikia kito asmens rašytą tekstą be citavimo ženklų arba kito pobūdžio išskyrimo*“) ir 4 („*asmuo atlieka akademinį tiražavimą ir kitokius nesąžiningus veiksmus, dėl kurių yra pagrindas teigti, kad plagijavimo draudimas buvo pažeistas*“) papunkčius ir rekomendavo Pareiškėjui skirti nuobaudą Vilniaus universiteto teisės aktų nustatyta tvarka.

Pareiškėjas Komisijai pateiktame savo skunde prašo patenkinti skundą ir panaikinti skundžiamą sprendimą bei pripažinti, kad Pareiškėjas nepadarė Akademinės etikos kodekso 19.2, 19.3 ir 19.4 papunkčiuose nurodytų pažeidimų, pažymėdamas, kad skundžiamas sprendimas, jo nuomone, yra nemotyvuotas, paviršutiniškas (deklaratyvus) ir tendencingas, jį priimant neatlikta išsami šiurkštaus pažeidimo analizė. Kartu pažymėtina, kad dalį pažeidimų Pareiškėjas pripažįsta, juos grįsdamas netyčine technine klaida.

Susipažinusi su Pareiškėjo skundu, skundžiamu Padalinio komisijos sprendimu ir kitais Pareiškėjo skundo priedais, Komisija pažymi:

1. Komisija savo veikloje vadovaujasi Vilniaus universiteto senato patvirtintais Vilniaus universiteto centrinės akademinės etikos komisijos nuostatais (aktuali redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-55) (toliau – Komisijos nuostatai). Komisijos nuostatai aprašo Komisijos vykdomų procedūrų eigą, kompetenciją bei galimus priimti sprendimus. Vadovaudamasi Komisijos nuostatų 13.1 punktu, Komisija nagrinėja skundžiamų padalinių akademinės etikos komisijų sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą bei galimą padalinių komisijų neveikimą. Tai reiškia, kad Komisija atsižvelgdama į skundą nenagrinėja skundo dalyko iš esmės antrą kartą, tačiau patikrina ir vertina, ar priimdama skundžiamą sprendimą Padalinio komisija laikėsi Universiteto teisės aktų reikalavimų ir procedūrų, ar savo sprendimą išsamiai ir aiškiai pagrindė bei argumentavo bei ar atliko visus Padalinio komisijos nuostatuose numatytus privalomus veiksmus. Komisija taip pat pažymi, kad vadovaujantis Akademinės etikos kodekso 1 punktu, į Komisijos kompetenciją patenka tik ginčai dėl akademinės etikos, todėl gautus skundus ji nagrinėja būtent akademinės etikos, o ne darbo teisės ar kitais Komisijos kompetencijai nepriskirtais aspektais.

2. Priimdama ginčijamą sprendimą Padalinio komisija vadovavosi Kamieninio akademinio padalinio komisijos nuostatuose (galiojanti redakcija patvirtinta Vilniaus universiteto senato 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. SPN-55) nustatytais reikalavimais, laikėsi nuostatuose nustatytų procedūrų ir terminų: sprendimą priėmė įvertinusi turimus įrodymus, sudarė sąlygas Pareiškėjui būti išklausytam (ši teisė realizuota leidžiant Pareiškėjui pateikti savo paaiškinimus), kaip ir to reikalaujama Padalinio komisijos nuostatų 25 punkte, kreipėsi į Padalinio vadovą dėl ekspertų grupės sudarymo ir sprendimą priėmė remdamasi šios grupės pateikta išvada.

Atskirai atkreiptinas dėmesys, kad ekspertų grupės sudarymas ir veikla yra detalčiai reglamentuojami Padalinio akademinės etikos komisijos nuostatų 25-27 punktuose. Padalinio akademinės etikos komisijos nuostatų 27 punkte nurodyta, kad „gavusi ekspertų grupės išvadą, komisija ja vadovaudamasi priima sprendimą dėl akademinės etikos pažeidimo fakto ar jo nebuvimo“. Taigi nors kompetenciją priimti sprendimus dėl akademinės etikos pažeidimo ar jo nebuvimo fakto turi Padalinio komisija, tais atvejais, kada sudaroma ekspertų grupė, Padalinio komisijos nuostatai neleidžia Padalinio komisijai esmingai nukrypti nuo ekspertų grupės išvadoje nustatytų faktų ir priimti šios išvados neatitinkančio sprendimo. Ekspertų grupės pateiktų išvadų turinio esmės kvestionuoti nei Padalinio komisija, nei Komisija kompetencijos neturi. Tame pačiame Padalinio komisijos nuostatų 27 punkte taip pat nurodyta vienintelė šio principo išimtis – nustačiusi ekspertų grupės „sudarymo trūkumą“ Padalinio komisija turėtų ne vadovaudamasi ekspertų grupės

išvada priimti sprendimą, o kreiptis į Padalinio vadovą dėl naujos ekspertų grupės suformavimo. Praktikoje ekspertų grupės sudarymo trūkumai pirmiausiai gali pasireikšti grupės ar jos atskirų narių realiu ar numanomu šališkumu (numanomo ar realaus interesų konflikto situacijomis), taip pat gali būti nustatyti formalūs ekspertų grupės sudarymo trūkumai (pvz., tais atvejais, kai ekspertų grupę sudaro ne Padalinio vadovas ar į ją skiriami mažiau nei 3 nariai). Susipažinusi su turima medžiaga Komisija ekspertų grupės sudarymo trūkumų nenustatė, dėl to jokių argumentų nepateikė ir Pareiškėjas. Taigi konstatuotina, kad Padalinio komisija, priimdama sprendimą vadovaudamasi ekspertų grupės, nustačiusios plagiato faktą, išvadomis vadovavosi Universiteto teisės aktų nuostatomis, todėl Padalinio komisijos sprendimas yra teisėtas.

Komisija taip pat pažymi, kad priimdama skundžiamą sprendimą Padalinio komisija nesivadovavo vien tik ekspertų grupės išvadomis, tačiau taip pat pati realiai šias išvadas analizavo ir argumentuotai vertino jų turinį, klasifikavo nustatytus akademinės etikos pažeidimus. Todėl Komisija negali sutikti su Pareiškėjo teiginiu, kad skundžiamas sprendimas yra paviršutiniškas ir nemotyvuotas.

3. Vertindama skundžiamo sprendimo pagrįstumą Komisija įprastai analizuoja du aspektus – objektyvų pagrįstumą (sprendimo argumentaciją) bei subjektyvų pagrįstumą (sprendimo aiškumą ir išsamumą). Skundžiamo sprendimo argumentacija, kiek tai susiję su akademinės etikos pažeidimo konstatavimu, nekelia didesnių abejonių, kadangi, kaip Komisija minėjo ir anksčiau, sprendimas pagrįstas ekspertų grupės pateiktomis išvadomis, kurios sprendime išsamiai vertinamos. Dėl šios priežasties išsamiau pasisakytina tik dėl argumentacijos, susijusios su šiurkštaus akademinės etikos pažeidimo konstatavimu.

Akademinės etikos kodekso 24 punkte nurodyta, kad „šiurkščiais akademinės etikos pažeidimais laikomi pažeidimai, tokiais pripažinti motyvuotu Komisijos ar Padalinio komisijos sprendimu, atsižvelgiant į jų poveikį, mastą, žalą, pasikartojamumą ir kitus požymius“. Taigi šiurkščiu akademinės etikos pažeidimu gali būti pripažintas bet kuris akademinės etikos pažeidimas, kurį tokiu motyvuotai pripažįsta akademinės etikos komisijos. Būtent sprendimo motyvacija yra esminis kriterijus, sprendžiant ar akademinės etikos pažeidimas yra laikomas šiurkščiu. Tai aktualu dėl to, kad šiurkštūs akademinės etikos pažeidimai parodo, kurie atvejai laikomi ypatingai pažeidžiančiais Universiteto akademinės etikos normas ir taip leidžia šiuos atvejus išskirti kaip neigiamo elgesio pavyzdžius ir formuoti nuoseklią akademinės etikos komisijų praktiką. Be to, būtent šiurkštūs akademinės etikos pažeidimai gali lemti, kad juos padariusiam asmeniui būtų taikomos griežtesnės sankcijos.

Minėtame Akademinės etikos kodekso 24 punkte yra įvardijamas ir pavyzdinis, praktikoje dažniausiai pasitaikančių šiurkštaus akademinės etikos pažeidimo požymių sąrašas –

šurkštumą gali lemti pažeidimo poveikis, mastas, žala, pasikartojamumas, o taip pat – kiti, motyvuotai komisijos nurodyti požymiai. Taigi motyvuodama šurkštų akademinės etikos pažeidimą akademinės etikos komisija turėtų pagrįsti, kad pažeidimas atitinka vieną iš aptartų požymių arba nurodyti ir pagrįsti kitus tokį komisijos sprendimą lemiančius argumentus. Kartu tai reiškia, kad akademinės etikos komisija neprivalo pagrįsti, kad etikos pažeidimas atitinka kiekvieną iš Akademinės etikos kodekso 24 punkte nurodytų požymių.

4. Skundžiamame sprendime didžiausias dėmesys yra skiriamas pasikartojamumui kaip šurkštaus akademinės etikos pažeidimo kriterijui. Komisija paaiškina, kad šiame kontekste pasikartojamumas suprantamas kaip to paties asmens akademinės etikos pažeidimo padarymas ne pirmą kartą. Šiuo požymiu pasižymintys pažeidimai laikytini šurkščiais dėl to, kad juos padaro asmuo, jau buvęs pripažintas akademinės etikos pažeidėju praeityje. Požymis ypač aktualus tais atvejais, kai asmuo akademinės etikos pažeidimą nebe pirmą kartą padaro savo pobūdžiu ir esme panašioje srityje, nes parodo, kad anksčiau jau pripažintas akademinės etikos pažeidėju asmuo nepadarė atitinkamų išvadų ir nepakeitė savo elgesio akademinės etikos požiūriu, o akademinę etiką pažeidusio asmens atžvilgiu priimti sprendimai nepasiekė atitinkamo rezultato – neužkardė vėlesnių asmens akademinės etikos pažeidimų. Dėl to yra logiška ir pagrįsta konstatavus pasikartojamumo kriterijų asmens padarytą akademinės etikos pažeidimą traktuoti kaip šurkštų.

Pažymėtina ir tai, kad Akademinės etikos kodekse nenumatyta anksčiau pripažintų pažeidimų senatis. Tai reiškia, kad priešingai nei darbo ar baudžiamojoje teisėje nėra numatyta, kad praėjus tam tikram konkrečiam terminui nuo ankstesnio akademinės etikos pažeidimo, jo nebebūtų galima laikyti sunkinančia aplinkybe traktuojant naują padarytą pažeidimą kaip šurkštų. Taigi pasikartojamumo kriterijus gali būti konstatuojamas ir nuo ankstesnio pažeidimo praėjus ilgesniam laikui, ypač tais atvejais, kai naujas pažeidimas padarytas toje pačioje ar savo pobūdžio panašioje srityje.

Pareiškėjo akademinę etiką pažeidžiantys veiksmai anksčiau jau buvo tirti ir pažeidimas konstatuotas 2018 metų Padalinio komisijos ir Komisijos sprendimais. Šiais sprendimais konstatuoti Pareiškėjo akademinės etikos pažeidimai mokslo publikacijų rengimo, autorystės priskyrimo pažeidimų srityse. Kadangi nors ir ne tapatūs, bet savo pobūdžiu neabejotinai panašūs akademinės etikos pažeidimai yra konstatuojami ir skundžiamu Padalinio komisijos sprendimu, Komisija konstatuoja, kad Padalinio komisija teisingai taikė Akademinės etikos kodeksą ir pagrįstai traktavo Pareiškėjo veiksmus kaip šurkštų akademinės etikos pažeidimą atsižvelgiant į pasikartojamumo kriterijų.

Komisija iš dalies sutinka su Pareiškėjo argumentais dėl dalinio neišsamumo ir argumentacijos trūkumų aprašant Pareiškėjo veiksmų atitikimą kitiems Akademinės etikos kodekso

24 punkte nurodytiems pavyzdiniams šiurkštaus akademinės etikos pažeidimo kriterijams. Visgi pažymėtina, kad šie argumentavimo trūkumai nėra esminiai, kadangi iš esmės nekeičia skundžiamo sprendimo esmės ir nepaneigia sprendimo išsamumo ir pagrįstumo tose sprendimo dalyse, kurios ir lemia priimto sprendimo rezoliucinės dalies turinį. Apibendrinama kas išdėstyta aukščiau, Komisija konstatuoja, kad skundžiamas Padalinio komisijos sprendimas yra pagrįstas.

5. Komisija pažymi, kad savo sprendime vertina tik jos kompetencijai priskirtus bei pagrįstus Pareiškėjo skundo argumentus. Be kitko Pareiškėjas savo skunde nurodo, kad skundžiamas Padalinio komisijos sprendimas yra „tendencingas“, tą pagrindžiant vienu atskiru teiginiu iš garso įrašo. Visgi Komisija pažymi, kad sprendimo ar jį priėmusios komisijos tendencingumas paprastai pasireiškia aiškiai šališku sprendimo turiniu, tik dalies turimų įrodymų išnagrinėjimu ir/ar sprendimą priimančios komisijos ar jos atskirų narių nuomonei nepriimtinių argumentų nutylėjimu. Visgi Komisija pažymi, kad skundžiamame sprendime tokių tendencingo sprendimo požymių nenustatė, priešingai, kai kurios aplinkybės skundžiamame sprendime yra aiškinamos Pareiškėjo naudai (pvz., dalis ekspertų grupės nustatytų pažeidimų yra traktuojami kaip „nelabai didelio masto“). Todėl Komisija atmeta Pareiškėjo argumentus dėl skundžiamo sprendimo tendencingumo.

6. Nemažą dalį savo skundo Pareiškėjas skiria publikacijos, kurioje fiksuoti akademinės etikos pažeidimai, autentiškumui ir reikšmei pagrįsti. Komisija pažymi, kad nei šiame Komisijos, nei skundžiamame Padalinio komisijos sprendime nėra kvestionuojamas publikacijos turinys ir vertė ir šie sprendimai nepaneigia to, kad publikacijos dalys, kuriose akademinės etikos pažeidimai nėra užfiksuoti, yra autentiškos ir vertingos. Tačiau kartu pažymėtina, kad plagiatas ir saviplagiatas gali būti fiksuojamas įvairiose publikacijos dalyse, tarp jų ir metodologinėje dalyje, nepaisant kitų publikacijos dalių turinio autentiškumo (jis nagrinėjamo skundo kontekste neaktualus). Akademinės etikos pažeidimai publikacijų metodologinėje dalyje fiksuoti Komisijos praktikoje ir anksčiau, tad skundžiamas sprendimas atitinka susiklosčiusią praktiką. Be to, kaip minėta, Padalinio komisija nustatė akademinės etikos (plagijavimo) pažeidimus vadovaudamasi ekspertų grupės išvada, o jos turinio nagrinėjimas ar kvestionavimas iš esmės nepatenka į Komisijos kompetenciją, dėl ko šiuo klausimu sprendime Komisija plačiau nepasisako.

7. Komisija atkreipia dėmesį, kad vadovaujantis Komisijos nuostatų 39 punktu, Komisijos nuasmeninti sprendimai (ar jų santraukos ir apibendrinimai) skelbiami Universiteto interneto svetainėje. Komisija paaiškina, kad tokiu būdu siekiama aiškiau apibrėžti Universitete taikomus etiško elgesio standartus, supažindinti Universiteto bendruomenę su netinkamo ir netoleruotino elgesio pavyzdžiais bei skatinti savo veikloje Universitete ir už jo ribų vadovautis Universitete įdiegtais ir puoselėjamais akademinės etikos principais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 13.1, 35.3 ir 39 punktais, Centrinė akademinės etikos komisija n u t a r i a

1. 2022 m. sausio 27 d. /.../ fakulteto vyresniojo mokslo darbuotojo dr. S. M. skundo netenkinti.

2. Skelbti nuasmenintą Komisijos sprendimą viešai.

Pirmininkė

doc. Vīgita Vėbraitė